

YARATICI DÜŞÜNCE VE YETENEĞİN BEYİN İLE İLİŞKİSİ

Dr. Bülent Madi – Nöroloji Uzmanı

Beyinden Bilince Yolculuk 18-20 Mayıs 2012
İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri

Gelişim, beynin alt tarafından başlayarak beyin kabuğuna doğru ve beyin kabuğunda ise arkadan öne doğrudur.

Bu bilgi gelişimsel süreci göz önünde bulundurmamıza kılavuz olabilir.

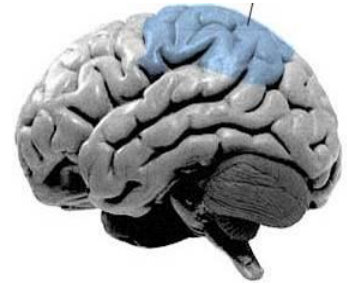
Oksipital Lob

Leke-Çizgi-Renk Algısı

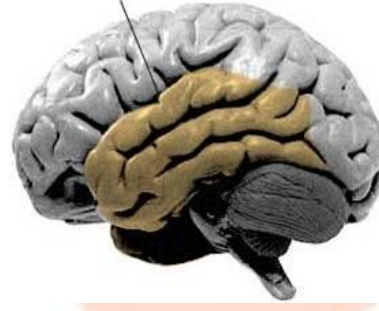
Parietal Lob

- Dokunma algısı
- Tek bir kavramı algılamada değişik duyuların birleştirilmesi
- Uzaysal, değişik şekil ve bilgilerin, niteliklerin kavranması
- Matematik
- Sağ-sol ayırımı

Temporal Lob

- Duygulanıma destek
- İşitme
- Bellek
- Lisanın kullanımı
- Müziğin geniş alanı

Frontal Lob

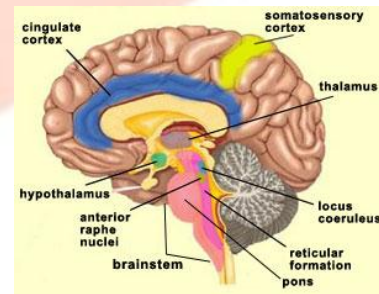

Kendi içinde 3 bölümden oluştuğu farz edilir:

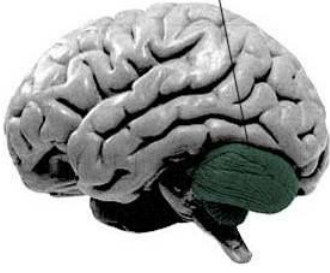
- 1- Karmaşık hareket
- 2- Akıl yürütme, sorun çözme, karmaşık dikkat
- 3- Lisanın ses olarak kullanılması

Singulat Korteks

- Duyguların yaşantılanması
- Dikkatin odaklanması Duygu ve düşüncenin uygun bir biçimde bütünleştirilmesini sağlama
- Hedefi seçme
- Hatayı farketme
- Performansı denetleme
- Yeni uyararı saptama
- Motivasyonel değerlendirme yapma
- Ödüle dayalı karar vermeyi sağlama

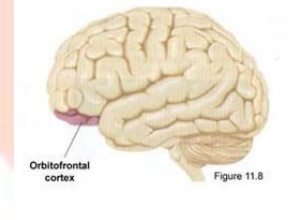
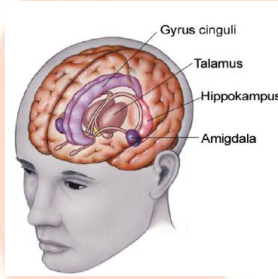
Serebellum (Beyincik)

- Denge
- Bilişsel Zamanlama

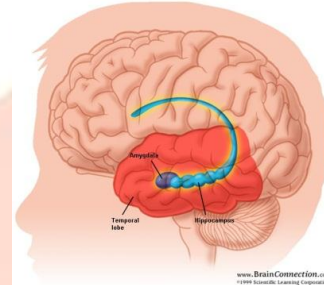
Limbik Sistem

(Beslenme, savunma, cinsellik ve bana ait olan duygular beynin neresinde?)

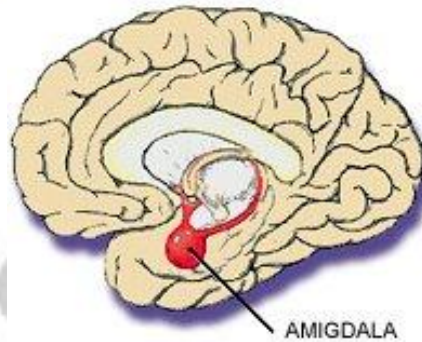
Hipokampus

- Yeni edinilmiş bilgilerin depolanmasında rolü vardır.
- Hipokampus etkilendiğinde kısa süreli hafızanın uzun süreli hafızaya dönüştürülemeyeceği gözlemlenmiştir.

Amigdala

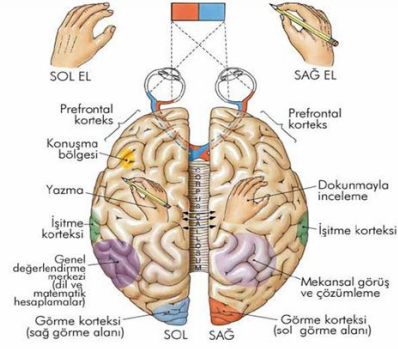
- Dikkat
- Duygular
- Tehlikeyi değerlendirme
- Kaç-savaş
- Korkuya şartlanma
- Duygusal yükü olan olaylar
- Bağlanma Üremeyeyle ilgili davranışlar

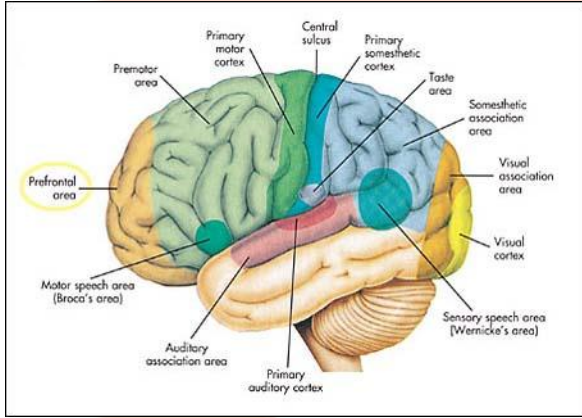
2- 3 YAŞ ÇİVARI YANLAŞMA (LATERALİZASYON) BAŞLAR.

Yaratıcılık gelişimi bu yaşta olabilir mi?

Lateralizasyon

Beinde Birkaç Merkez ve Yardımcı Alanlar Vardır.

Yaratıcılık Nasıl Tanımlanır?

- Yaratıcılık, yaşamda var olan unsurları herkesten farklı şekilde bir araya getirmek veya gerçekte var olmayan şeyleri hayal edebilme, özgün fikirler ortaya koyabilme yeteneği olarak tanımlanabilir.
- Yaratıcılık, yaşama yepyeni bir duyu ile bakabilme, farklı, güzel şeyler ortaya koyabilmektir.
- Yaratıcılık, hayal gücünü kullanarak bilginin kullanılabilmesidir.
- Burada amaç çevreyi farklı yorumlayabilme ve sorun çözme becerisini oluşturmaktır.
-

Bu tanım çerçevesinde yaratıcılık:

- Kişinin bir problem ile karşılaştıktan sonra, problemi algılaması, farketmesi (bilinçli olması), çözüm için yeni fikirler oluşturma sürecidir.

- Fikirlerin estetik, toplumsal, bilimsel ölçümlere göre sınanması gerekir.
- Disiplinli çalışması gerekir.
- Yaratıcı eylem, felsefeciler, liderler, bilim adamları, özellikle sanatçılarda sık görülür.
- Yaratıcılık,
 - Düşünme testleri
 - Sözel çağrışım testleri ile ölçülmeye çalışılır.
- Ancak literatürdeki araştırmalar böyle yazsa da yaratıcılık sadece bilişsel işlevler ile ilgili değil, kişilik, sosyal, psikodinamik-duygudurum ile de ilgilidir.
- Yaratıcı düşünce “gözlem, bilgi, deneyim ya da düşüncelerimizi yeni düşünce ya da kavramlar üretecek biçimde ilişkilendirmek”tir.
- Hayal gücü en az bilgi kadar önemlidir.
- Yaratıcılıkta hayal kurma daha çok sağ beyinde gerçekleşir.
- Sol beynin analitik düşünme, mantıksallık gibi özellikleri ise sağ beynin düşünme, bütünü görme gibi özelliklerine tümüyle karşıttır.
- Ancak sağ ve sol beynin birbirinden destek aldığı ve birbirlerini tamamladıkları da bir gerçektir.

Kimler Yaratıcıdır ?

- Soru sorabilenler
- Cesur davranabilenler
- Farklı düşünmeyi sevenler
- Sorunları çözmeye farklı teknikler kullananlar
- Hayal gücü yüksek olanlar
- Çalışmayı sevenlerin daha yaratıcı oldukları saptanmıştır.
-

Yaratıcılığın Temel Boyutları

- Fisher (1995)'e göre yaratıcılığın 4 boyutu vardır:

1. Akıcılık

- Bellekte sakladığımız bilgilerin gereksinim anında hızlı ve akıcı bir şekilde kullanılmasıdır.
- Örnek: S, L, A, I, K harflerini kullanarak farklı sözcükler üretin...

2. Esneklik

- Bir sorunu çözerken, zihindeki kalıpları yıkıp, özgür düşünebilmeyi ifade etmektedir.

3. Özgünlük

- Bir soruna alışılmadık ya da farklı çözümler üretebilmektir.
- Örneğin; bir tuğlayı hangi amaçlar için kullanabilirsiniz?

4. Ayrıntılaşma

- Verilen basit bir uyarıcıyı eklemeler yaparak geliştirme işidir. Bu kurallı olabileceği gibi kuralsız da olabilir.
- Örneğin; aşağıdaki çizgiye eklemeler yaparak neler üretebilirsiniz?

Yaratıcılık Geliştirilebilir Mi?

- Her an gerekli olan yaratıcılığa karşı bazılarımız diğerlerinden daha yeteneklidir.
- Ancak şunu da unutmamak gerekir yaratıcılık geliştirilebilir veya bastırılabilir.

Yaşamda Yaratıcılık

Zeka ile Yaratıcılık Paralel Midir?

- Araştırmalarda zeka ile yaratıcılık arasında doğrusal bir ilişki bulunmamıştır.

Çocukta Yaratıcılığın Gelişimi

- Kalıtım ve çevre
- Cinsiyet
- Sosyoekonomik düzey
- Doğum sırası
- Zeka

Yaratıcılığın Gelişmesi

- Farklı alanlara hakkında bilgi sahibi olmak, farklı açıdan bakabilmek önemlidir.
- Örneğin Yale Üniversitesindeki Tıp Fakóltesi öğrencileri bir tanıyı doğrulayan ayrıntıları sık sık gözden kaçıyorlarmış.
- Bu öğrencilere Güzel Sanatlar dersi verilmeye başlanmış. Sonuçta bu dersi alan öğrencilerin tanı yetilerinin geliştiği görölmüş.
- Bakmayı öğrenmek, ayrıntıda gezinmek algıyı, duyuları geliştirdiği kadar zihni yetileri de olumlu etkiler.

Özet Olarak Yaratıcılığın Koşulları

- Çalışmak
- Deneyim
- Gözlem
- Araştırma
- Algı

altis

IQ'nun ötesinde: Resim...

- Ünlü ressam Klee'nin 4 yaşında çizdiği "Şemsiyeli Kadın"
- *Erken yaşta gerçekçi çizimler yapmıştır.*
- Çizme becerisi ile el yazısı becerisi arasında bir ilişki görülmemektedir.

Antoni Gaudi

Mezun olduğu mimarlık okulunun yöneticisi diplomasını verirken, « Bir deliye mi yoksa dahiye mi bu diploması verdiğimizi kimse bilemez, onu zaman gösterecek» demişti.

Epilepsi ve Yaratıcılık

- "Deha ve 'kutsal hastalık' epilepsinin birbirleriyle ilişkilendirilmesinin nedeni, aralarında Petrarca, Pascal, Molière, Byron, Flaubert ve Swinburne'in de bulunduğu, çok sayıda yaratıcı kişinin hastalıktan etkilenmiş olmalarıdır; hastalık, hiçbirinde zihinsel kapasiteyi azaltmamıştır.

- **Dostoyevski'nin epilepsi krizlerinin öncesindeki izlenimleri:**
 - “Bu izlenim, kendini diğer insanlardan ayrı kıldığını hissettiği bir coşku hissiyle geliyordu. “

Manik Depresif Haller ve Yaratıcılık

- Van Gogh. “Sessiz bir çılgınlık tarafından ele geçirilmiş birisi gibi yorulmadan çalışıyorum.” “Fırçalarım ellerim arasında, bir yayın keman üzerinde hareket ettiği kadar hızlı hareket ediyor.”
- Robert Schumann'ın, Handel ve van Gogh'la ortak noktası, manik safhalar sırasında üretimde şaşırtıcı bir akıcılık ve kolaylık yaşamasıydı.

Bundan 20 yıl sonra yapmadığınız şeylerden dolayı yaptıklarınızdan daha fazla pişman olacaksınız. Öyleyse demir alın ve güvenli limanlardan çıkın, rüzgarı arkanıza alın, hayal edin ve keşfedin.

M. Twain

Eğitim ve seminerlerimiz ile ilgili bilgi almak ve seminer, eğitim programlarımızı takip etmek için www.altis.gen.tr adresine üye olabilirsiniz.

altis